

Catalans, europeus, 2

Joan F. Mira

No és estrany que el catalanisme pensant, de la Renaixença fins aquest any del Senyor de 2007, haja consistit en bona mesura en una reacció permanent contra aquell "model espanyol" (possiblement grotesc, però eficaç i real) d'identitat *tan diferent*: tan diferent d'Europa, sobretot. No és estrany que afirmar l'europeïtat "normal" dels catalans haja estat una poderosa manera d'afirmar alhora l'especificitat catalana enfront de l'espanyola. En aquesta visió, Espanya era "diferent" d'Europa, i Catalunya no: la conclusió és ben clara. L'europeisme de molts catalans, per tant, fins i tot una certa "fascinació europea", no és del tot desinteressat ni del tot idealista: és també una manera de desmarcar-se d'un àmbit d'identitat i de pertinença que els resulta poc atractiu, incòmode, i potser poc "prestigiós", per anar a buscar lloc en un altre àmbit que consideren més propi, més "nostre", i més dotat de connotacions positives. Quantes vegades no ens hem sentit atrets, si no em falla la memòria dels versos, per aquell "*nord enllà, on diuen que la gent és culta, lliure, desvetllada i feliç*"? I quantes vegades no ens hem sentit distants d'"aquell sud" on la gent era més aviat bruta, no era ni culta ni lliure ni devetllada, i només era feliç anant als toros i cantant flamenco? Cada poble necessita sentir alguna forma de superioritat sobre algun altre (és estúpid, però és un vici universal), i si la dels espanyols era basada en les glòries imperials, la *hispanidad* o el Quijote, la dels catalans consistia a ser més europeus que ells. Continua produint un plaer notable –compensatori de moltes "inferioritats" paleses i constants– pensar que Barcelona és més "europea" que altres grans ciutats que sabem: més que Madrid, òbviament. I que Catalunya és "la zona més europea d'Espanya", cosa que els mateixos espanyols, com és sabut, reconeixien abans, tot i que a contracor. En qualsevol cas, aquestes comparacions clàssiques, tan parcials però tan productives en termes d'autocomplaença, probablement tenien un fonament objectiu fa cent anys o cinquanta o trenta: avui, si es fan sense passió, de fonament ja en tenen molt menys o no gens, fet que devalua notablement la seua eficàcia. Ací vull fer una reflexió incidental: una part de l'anticatalanisme valencià ha sorgit d'un fons ideològic profundament antimodern i antieuropeu (una versió rànica i regional de la ideologia espanyola), combinat amb un "complex" ben típic d'inferioritat davant d'una Catalunya confusament percebuda, però no acceptada, com a "més important" i més potent pel fet de ser més moderna i menys típicament espanyola.

Ja disculparan el to una mica irònic d'aquestes observacions, necessàries d'altra banda per entendre també alguns fracassos i frustracions ben present. Europa –el fet de voler ser europeus normals i estàndard– ha estat també, per als catalans, o almenys per als catalans ideològicament i emocionalment "nacionals", la manera de voler fugir d'Espanya. Fins i tot de voler fugir-ne *ab initio temporis*: no és cert que

"nosaltres" som fills de Carlemany –com els francesos, els alemanys i els italians del nord– i "ells" no? No és cert que per culpa d'Espanya-Castella hem estat gairebé quatre segles –almenys de Felip II ençà– fora del nostre espai d'origen, que és Europa, i que ja és hora de tornar-hi per dret propi? Podria continuar fent aquestes interrogacions entre la ironia i la retòrica, però afegirien ben poc a la idea central que he volgut subratllar: que l'europeisme forma part de la "ideologia nacional" catalana per dret propi –"som europeus des de sempre"–, però també per reacció i distanciament: "som més europeus que els espanyols", i que aquesta ideologia ha engendrat percepcions il·lusòries. Perquè els fets i el pas del temps han mostrat que aquella visió i aquestes percepcions no han tingut cap eficàcia comprovada. "Europa", no l'Europa ideal imaginada com espai propi dels catalans, sinó l'Europa institucional, la Unió Europea, té una relació molt escassa amb les nostres fantasies. No sé si els polítics catalans ja han descobert aquest secret, que en realitat mai no ha estat cap secret.

"Europa –el fet de voler ser europeus normals i estàndard– ha estat també, per als catalans, o almenys per als catalans ideològicament i emocionalment 'nacionals', la manera de voler fugir d'Espanya. Fins i tot de voler fugir-ne 'ab initio temporis': no és cert que 'nosaltres' som fills de Carlemany –com els francesos, els alemanys i els italians del nord– i 'ells' no?"